

# Rapportage waarnemerschap in Algemeen Bestuur Centrum voor Israëlstudies

Jan-Henk Soepenbergh, 6 november 2025

## *Vooraf*

Het Centrum voor Israëlstudies (CIS) nodigde in 2024 twee vertegenwoordigers van de NGK uit om aan de Algemene Bestuursvergaderingen van het CIS deel te nemen, om langs die weg van binnenuit een advies uit te brengen of aansluiting bij het CIS een goede manier is om aandacht voor het Joodse volk of Israël binnen de NGK te vragen en vorm te geven.

Langs onderscheiden routes namen twee waarnemers deel aan deze bestuursvergaderingen: één vanuit de Theologische Universiteit Utrecht (prof. dr. Jaap Dekker) en één namens Yachad (ondergetekende). Zij konden zich op die manier een helder beeld van het CIS vormen. Door prof. dr. Jaap Dekker is een rapportage opgesteld ten behoeve van de Theologische Universiteit Utrecht. Hij kwam tot een positief advies aan de universiteit om als theologische instelling in het CIS te participeren. In deze rapportage treft u de bevindingen aan van de andere waarnemer: dr. Jan-Henk Soepenbergh, voorzitter van stichting Yachad.

## *Participanten in het CIS*

Het CIS is opgericht vanuit de GZB, het CGK deputaatschap voor Kerk & Israël en de CHE. Voor de CHE participeren in het bestuur drs. Herman Oevermans en dr. Mart-Jan Paul. Voor de CGK zijn dat ds. Ton van der Wekken en ds. Aart Brons. Namens de GZB is dat Martijn van den Boogaart. Daarnaast draait ds. Jacco Overeem mee als adviseur namens het deputaatschap Kerk & Israël in de PKN. Financieel draagt het GZB flink bij, evenals het CGK deputaatschap. Het CIS heeft een directeur in dienst voor 0,6 fte (Joan Bonhof, waarnemend/interim-directeur: Nico Belo) en een medewerker voor 0,1 fte (Jolanda van der Weele). Ook heeft het CIS een (luister)post van 1 fte in Israël. Als wetenschappelijk medewerker is dr. Michael Mulder werkzaam voor het CIS. Hij is tevens aan de Theologische Universiteit Apeldoorn verbonden. Het dagelijks bestuur (DB) wordt gevormd door Nico Belo (voorzitter), de CIS directeur, Dirk van der Bijl (penningmeester) en ds. Aart Brons (CGK).

## *Doelstelling CIS*

Een kerk zonder Israël bestaat niet, want wie Israël vergeet, zaagt de tak door waarop hij zelf zit (naar Romeinen 11). Het CIS organiseert en stimuleert de Joods-christelijke ontmoeting op verschillende plekken en manieren. De scopus is breed, en omvat ook relaties met Messiasbelijdende Joden en met Palestijnse christenen. Binnen de eigen achterban richt het CIS zich primair op theologen, voorgangers en kerkelijk werkers en op toerusting van de deelnemende kerken.

Het CIS omschrijft haar eigen doelstelling als luisteren, dienen en getuigen.

- Het *luisteren* krijgt gestalte via een permanente luisterpost in Jeruzalem, momenteel ingevuld door Geert de Korte. Het is zijn taak om kerken in Nederland op de hoogte te houden van de Joods christelijke ontmoetingen. Hij neemt deel aan een breed netwerk van Joodse contacten in Israël, zoals het orthodox Joodse Schechter Instituut. Gezamenlijke studie van de Tenach en het Joodse gebedsleven maakt hier deel van uit.
- Het *dienen* krijgt gestalte in diaconale betrokkenheid. Het CIS wil daadwerkelijk betrokken zijn op de nood van het land Israël en de mensen in het algemeen en op de messiasbelijdende Joden in het bijzonder. Samen met Deputaten Diaconaat van de Christelijke Gereformeerde Kerken en de GZB zoekt het CIS naar manieren om diaconaal present te zijn.
- Het *getuigen* krijgt gestalte in ontmoetingen in Israël, waarbij veel geïnvesteerd wordt om struikelblokken uit het verleden - door een eeuwenlange geschiedenis van antisemitisme - uit de weg te ruimen en te investeren in relaties. Het getuigen krijgt indirect ook gestalte door bij de kerken in Nederland aandacht te vragen voor de onopgeefbare verbondenheid met het Joodse volk. Dat gebeurt door lezingen en onderwijs, het organiseren van studiereizen en

studiebijeenkomsten, het uitgeven van publicaties, de instandhouding van de website (www.cis.nl) en door advies aan en overleg met kerkelijke organen.

### *Redenen om als NGK in het CIS te participeren*

#### *1 de unieke positie van het volk van Abraham in Gods heilsplan*

De gelovigen uit de volken hebben zich te verhouden tot het messiasbelijdende deel van de wereldkerk, dat naar de belofte van de Geest (Rom 11:25) altijd zal blijven bestaan totdat Christus terugkomt. Paulus roept in de Romeinenbrief christenen uit de volken op het Joodse volk niet te vergeten: christenen uit de volken dragen niet de wortel, maar de wortel draagt hen. De plek van het Joodse volk in Gods heilsplan is daarom niet inwisselbaar noch tijdelijk. De kerk uit de volken blijft geroepen het Joodse volk jaloers te maken met het evangelie van de Joodse Messias.

#### *2 behoefte aan actuele en evenwichtige bijbels-theologische visievorming*

Iedereen weet dat onder christenen zeer uiteenlopende visies te vinden zijn ten aanzien van Israël en het Joodse volk. Het debat in de kerken is gepolariseerd en vraagt om goede theologische bezinning en richting. Veel predikanten voelen zich verlegen met alle vragen die rond Israël spelen. Daarnaast is sprake van een duidelijk herlevend antisemitisme. De kerk kan daarop alleen afwijzend en beargumenteerd reageren, wat toerusting vereist.

Een goed gefundeerde en evenwichtige bijbelse visie op het thema 'Kerk en Israël' is een hele uitdaging. Daarin hebben de kerken elkaar nodig. Het CIS heeft op theologisch gebied een schat aan ervaring en documentatie opgebouwd, faciliteert theologische doordenking zonder zich tot politieke standpunten te laten verleiden, onderhoudt waardevolle contacten met Joodse instellingen en zoekt het gesprek vanuit een oprechte luisterhouding. Het lectoraat van Marco Rotman met als onderzoeksopdracht 'Het joodse karakter van het Nieuwe Testament en de joods-christelijke ontmoeting' is voor alle kerken relevant. Vruchten van gezamenlijke bijbelstudie met rabbijnen (momenteel draait op initiatief van het CIS het Jesajaproject) kunnen alle kerken en christenen verrijken. Met steun van het CIS verscheen een Mattheus-commentaar onder redactie van prof. dr. M.J. Paul, met daarin waardevolle aandacht voor Joodse en archeologische achtergronden.

#### *3 praktische bruikbaarheid en inzetbaarheid*

Daarnaast is het CIS bij uitstek geëquipeerd om toerusting te bieden aan theologiestudenten, predikanten, voorgangers en gemeenten. Het CIS heeft ruime expertise in het opzetten van studiereizen. Het centrum beschikt in Israël over veel mogelijkheden om in contact te komen met het levende Jodendom, gesprekken te bevorderen over Joodse en christelijke bijbeluitleg, en contact te maken met Messiasbelijdende gemeenten en voorgangers in Israël.

#### *4 belang van samenwerking in een versplinterd kerkelijk landschap*

Dat het CIS een brede confessionele achterban heeft, betekent dat er binnen een bepaalde bandbreedte genoeg ruimte is om verschillende accenten te leggen. Dat is wenselijk gezien de complexe vragen die zich voordoen. Het CIS doet haar werk vanuit grote affiniteit met de reformatorisch-gereformeerde traditie. Over kerkmuren heen wordt samengewerkt in bezinning en in het concreet gestalte geven aan kerkelijke verbondenheid met het Joodse volk.

Hier komt bij: alleen als kerken elkaar willen helpen is het mogelijk om blijvend een luisterpost in Israël te onderhouden. Daar waar CGK en PKN substantieel bijdragen, zou het zeer waardevol zijn als ook de NGK dit willen doen.

#### *5 adhesie vanuit de Theologische Universiteit*

Vanuit de Theologische Universiteit Utrecht is adhesie betuigd aan kerken die gehoor geven aan het initiatief om langs kerkelijke weg de synode te vragen om als NGK in het CIS te gaan participeren. Dit is mogelijk als tenminste 7 plaatselijke kerken of tenminste 1 regio het voorstel van Yachad daartoe overneemt. Van harte hoopt Yachad dat dit voorstel in de kerken gesteund gaat worden.